

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ПРЕДИКАТУ СТАНУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (на матеріалі художнього твору)

Гринько О.С.

кандидат філологічних наук, доцент,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Представлене дослідження присвячене предикату стану та його передачі при перекладі. Проблема визначення предикату належить до традиційних питань мовознавства, однак досі не існує єдиного загальноприйнятого визначення поняття «предикат». «Лінгвістичний енциклопедичний словник» дає наступне визначення терміну «предикат»: у логіці та мовознавстві термін, що означає конститутивний член судження – те, що висловлюється (стверджується чи заперечується) про суб'єкт. Предикат знаходиться у предикативному відношенні до суб'єкту, здатному приймати заперечення та різні модальні значення (Лінгвістичний енциклопедичний словник).

Л. В. Щерба виокремив три типи предиката: 1) предикат зі значенням дії, процесу (дієслово); 2) предикат стану (зв'язка + слово категорії стану); 3) предикат якості (зв'язка + прикметник), які відповідають за морфологічними ознаками певним частинам мови (Щерба, 2004: 90). О.М. Селіверстова та Т.В. Булигіна пропонують класифікаційну сітку, що включає такі основні предикати: предикат дії, процесу, стану, властивості, якості, явища, класу (Цитата за Андреєва).

При перекладі англійського присудка на українську або російську мову досить часто відбувається зміна предикатів (ЗП) (Бреус, 2000: 47). При цьому значення, що виражається в англійській мові конструкціями *to be* + прикметник, *to be* + іменник, *to be* + дієприкметник I і II, в українській/російській мові передається не тільки конструкціями з короткою формою прикметника або дієприкметника, а й дієсловом (Матузкова, 2015: 35).

Однією з основних причин перетворень, що супроводжуються зміною предиката, є вибірковість української/російської та англійської мов по відношенню до ознак предметної ситуації. Для виявлення можливих закономірностей зміни предикату при перекладі було проаналізовано 376 випадків вживання предикату стану в романі Е. Шафак «*The Forty Rules of*

Love». Аналіз передачі досліджуваних явищ російською мовою було зроблено на основі перекладу роману, виконаного Л.Й. Володарською.

Відібрані приклади вживання предикату стану було проаналізовано з двох кутів зору: з точки зору структури предикату в оригінальному тексті та з точки зору особливостей його перекладу.

На першому етапі було досліджено структуру предикату стану, в результаті чого було виокремлено наступні структурні групи: *to be* + іменник, *to be* + прикметник, *to be* + займенник, *to be* + прислівник.

Найчастотнішим способом формування предикату стану є *to be* + іменник – на нього припадає 45,5% прикладів, наприклад (тут і далі цитати за (Shafak, 2010) та (Шафак, 2011)):

*When push comes to shove, they choose the guy **who'll be a good father and a reliable husband** (14).*

*Когда приходит время, они выбирают мужчин, **которые будут хорошими отцами и надежными партнерами по жизни** (9).*

Другим за частотністю є структура *to be* + прикметник (42,6%). Наприклад:

***Their lifestyles were so dissimilar that it seemed impossible for them to bear each other's presence, never mind fall in love** (11).*

***Их жизненные принципы были до того непохожими**, что казалось, им невозможно не то что полюбить, но даже терпеть присутствие друг друга (3).*

Найменш репрезентативні групи складають елементи вибірки зі структурою *to be* + прислівник (5,6%) та *to be* + займенник (6,3%).

На другому етапі було проаналізовано способи передачі предикату стану при перекладі. Систематизація та аналіз вибірки виявили, що найчастотнішим способом є переклад зі збереження предикату стану. На нього припадає 57,4% прикладів. Наприклад:

*Beset with religious clashes, political disputes, and endless power struggles, **the thirteenth century was a turbulent period** in Anatolia (21).*

*Из-за религиозных разногласий, политических споров и бесконечной борьбы за власть **тринадцатое столетие в Анатолии было весьма бурным** (15).*

Зміна предикату спостерігалася, відповідно, у 42,6% випадків. Наприклад:

*Later in the day, **she was alone** on the porch sitting in her favorite rocking chair, looking at the orangey-red Northampton sunset.(16)*

*Позднее, ближе к вечеру, **Элла сидела на крыльце** дома в своем любимом кресле-качалке и смотрела на оранжево-красный заход солнца над Нортгемптоном (10).*

Крім того, відібрані елементи вивчалися на предмет того, чи впливає структура предиката на його зміну при перекладі. Було виявлено, що зміна предиката найбільш властива структурі *to be* + прикметник, наприклад:

***You're jealous of my happiness and my youth** (15).*

Ты ревнуешь к моему счастью и моей молодости (9).

При цьому тенденція до збереження предикату стану при перекладі найчастіше спостерігається при передачі структури *to be* + іменник. Наприклад:

Her husband, David, was a successful dentist who worked hard and made a lot of money (10).

Ее муж Дэвид, преуспевающий дантист, много работал и хорошо зарабатывал (6).

Таким чином, було проаналізовано передачу предикату стану при перекладі з англійської мови. Зокрема, виявлено основні структурні групи предикатів, описано вплив структури предикату на його зміну або збереження при перекладі. Перспективи дослідження вбачаються у виявленні впливу жанру оригінального тексту на зміну або збереження предикату при перекладі.

Список літератури

Андреева Т. А. Класифікаційні критерії предикатних знаків у мовознавчій літературі. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2009/Philologia/44323.doc.htm (останнє звернення 03.04.2020).

Бреус Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский. Москва: УРАО, 2000. 207с.

Лингвистический энциклопедический словарь. Гл. ред. В.Н. Ярцева. URL: <http://tapemark.narod.ru/les/index.html> (дата звернення 03.04.2020).

Матузкова О. П. Переклад з англійської: на шляху до професіоналізму. Навч. посібник для студентів 3-го курсу відділення перекладу. Одеса, 2015. 65с.

Селиверстова О. Н. Семантические типы предикатов в английском языке. *Семантические типы предикатов*. Москва: Наука, 1982. С. 86–216.

Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. Изд. 2-е, стереотипное. Москва: Едиториал УРСС, 2004. 432 с.

Shafak Elif. The Forty Rules of Love. GB: Viking, 2010. 229 p.

Шафак Элиф. Сорок правил любви. Иностранка, 2011 (пер. Володарская Л.). 496 с.